

HVORDAN BLIR MAN DIRIGENT?

AV MORTEN WENSBERG

En av de mest kjente amerikanske lærebøkene i dirigering ble skrevet av Elizabeth A. H. Green og heter *The Modern Conductor* (Prentice-Hall, 1961). Boken har blitt revidert flere ganger og fins nå i sin syvende utgave. I første kapittel i 1961-utgaven beskriver Green i ti punkter hva som skal til for å kunne kalle seg dirigent. Stilen er litt gammeldags, og hun bruker konsekvent han i stedet for begreper som han eller hun. Men innholdet er likevel aktuelt i dag. Her er et utdrag fra kapittel 1, oversatt av undertegnede.

HVA VIL DET SI Å VÆRE DIRIGENT?

Å stå foran et orkester, et korps eller et kor og å slå takten er ikke det samme som å være dirigent. Barnehagebarn kan læres opp til å slå figurene riktig, med puls og i tempo, men de vil likevel ikke på noen som helst måte kunne kalles dirigent.

Dirigering, i sin fineste definisjon – og det er den eneste definisjon anerkjent av de som selv er kvalifisert til å kalle seg dirigenter – betyr at man (1) kjenner sine partitur tvers igjennom og (2) at man møysommelig og over tid har utviklet evnen til å kommunisere med sine utøvere – klart, presist og inspirerende – ved hjelp av et velkontrollert tegnspråk. (3) En dirigent har et velutviklet øre, og han kan oppdage unøyaktigheter i den musikalske veven. Han har en dyp forståelse av ulike dynamikker, klangkvaliteter og harmonikk - noe han også benytter seg av i sine partiturforberedelser. (4) En ekte dirigent er en gjennomutdannet musiker i emner som teori, harmoni, kontrapunkt, formanlyse og instrumentering. (5) Han må ha tilegnet seg et over gjennomsnittlig utøvernivå på minst ett instrument, og i tillegg må man kjenne til de tekniske utfordringer, transponeringer, akseptable tone-/klang-kvaliteter og musikalske muligheter på alle instrumentene i ens ensemble. (6) Dessuten har dirigenten en veltrent hjerne. Konsentrasjonen kan aktiveres umiddelbart, og han er i stand til å huske musikalske ideer i detalj.

Dirigenten må også ha visse naturlige, medfødte egenskaper, som (7) god fysisk koordinasjonsevne og (8) evnen til å forstå, disponere og formidle musikkens følelsemessige innhold for å bevege og inspirere både utøvere så vel som publikum. Med andre ord må man ha et kreativ musikalsk sinn og ha en personlig formidlingsevne. (9) Dirigenten må være beskjeden nok til å anerkjenne komponistens eierskap til verkene som fremføres, og til sist, (10) må dirigenten ha et åpent sinn og være interessert i nye ideer og impulser, samtidig som man må være godt kjent med og respektfull overfor tradisjonen.

For å oppsummere; de som vil bli dirigenter må ha visse naturlige egenskaper og trenger å ha utviklet en lidenskap for hardt og målbevisst arbeid hvis de ønsker å oppnå ekte musikalsk lederskap i sitt orkester, korps eller kor og hvis man ønsker å gi sitt publikum verdifulle konsertopplevelser.

Det er mye å be om. Jo nærmere dirigentstudenten kan komme disse målene – jo mer oppriktig han ønsker å være en ekte dirigent, ikke bare en som slår takten, jo mer sannsynlig er det at man vil oppnå de ekte dirigenters respekt. Slike studenter vil en dag kunne pryde seg med tittelen "Dirigent"!